

NGHIÊN CỨU KINH NGHIỆM QUỐC TẾ VÀ BÀI HỌC RÚT RA VỀ CHÍNH SÁCH TÀI CHÍNH NHẪM PHÁT TRIỂN MÔ HÌNH KINH TẾ TUẦN HOÀN TRONG NÔNG NGHIỆP Ở VIỆT NAM

PGS.TS. Nguyễn Đào Tùng* - TS. Nguyễn Hữu Đại* - Ths. Bùi Thị Minh Nguyệt*

Nghiên cứu này tập trung phân tích các kinh nghiệm quốc tế về chính sách tài chính phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp, nhằm hướng đến mục tiêu rút ra các bài học áp dụng cho Việt Nam. Cụ thể, nghiên cứu tổng hợp các chính sách tài chính và hỗ trợ từ các khu vực tiêu biểu như Liên minh Châu Âu, Mỹ và Trung Quốc. Bằng cách so sánh các chiến lược và phương pháp tài chính của các quốc gia này, nghiên cứu đánh giá những yếu tố thành công và thách thức trong việc triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp. Những kinh nghiệm quốc tế cung cấp những gợi ý quan trọng về các chính sách tài chính và các yếu tố cần thiết để điều chỉnh và áp dụng phù hợp với điều kiện và nhu cầu của Việt Nam, góp phần thúc đẩy sự phát triển bền vững mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp ở Việt Nam.

• Từ khóa: chính sách tài chính, mô hình tuần hoàn trong nông nghiệp, kinh nghiệm quốc tế.

This study focuses on analyzing international experiences related to financial policies for the development of circular economy models in agriculture, aiming to propose applicable lessons to Vietnam. Specifically, the research synthesizes financial policies and support from key regions such as the European Union, the United States, and China. By comparing the financial strategies and methods of these countries, the study evaluates the success factors and challenges in implementing circular economy models in agriculture. These international experiences offer important insights into financial policies and the necessary factors to adjust and apply them in alignment with Vietnam's conditions and needs, contributing to the sustainable development of circular economy models in agriculture in Vietnam.

• Key words: financial policies, circular economy model in agriculture, international experiences.

Ngày gửi bài: 14/12/2024

Ngày gửi phân biện: 02/01/2025

Ngày nhận và sửa sau phân biện: 20/01/2025

Ngày chấp nhận đăng: 24/01/2025

DOI: <https://doi.org/10.71374/jfar.v25.i281.18>

1. Giới thiệu

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu và suy giảm tài nguyên thiên nhiên ngày càng gia tăng, mô hình kinh tế tuần hoàn đã trở thành một giải pháp quan trọng trong việc tối ưu hóa sử dụng tài nguyên, giảm thiểu tác động môi trường và nâng cao hiệu quả tài

chính. Trong lĩnh vực nông nghiệp, việc áp dụng mô hình không chỉ giúp nâng cao hiệu quả sản xuất mà còn góp phần bảo vệ môi trường và phát triển bền vững. Tuy nhiên, việc triển khai mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp đòi hỏi sự hỗ trợ mạnh mẽ từ các chính sách tài chính.

Vi vậy, việc nghiên cứu các chính sách và chương trình tài chính từ các khu vực tiên tiến như Liên minh Châu Âu (EU), Mỹ và Trung Quốc sẽ cung cấp cái nhìn tổng quan về các chiến lược thành công, thách thức và cách tiếp cận khác nhau trong việc thúc đẩy mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp.

2. Tổng quan về nền kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp

Kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp là một hướng đi mới trong lĩnh vực nông nghiệp bền vững. Mô hình này nhằm giảm thiểu sự phụ thuộc vào các nguồn tài nguyên không tái tạo và giảm lượng chất thải ra môi trường. Điểm nổi bật của kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp bao gồm:

Nguyên tắc tuần hoàn: Mô hình này dựa trên nguyên tắc tuần hoàn các nguồn tài nguyên trong hệ thống nông nghiệp. Từ đất, nước, phân bón, đến cây trồng và vật nuôi, tất cả đều được xem xét để tối ưu hóa sử dụng và giảm lãng phí. Việc tuần hoàn này bao gồm các biện pháp như sử dụng nước hiệu quả, tái chế nước thải và phân hữu cơ, và áp dụng công nghệ tiên tiến để tối ưu hóa việc sử dụng các tài nguyên này. Chẳng hạn, việc sử dụng phân bón từ

* Học viện Tài chính

chất thải động vật hoặc tái sử dụng nước thải sau xử lý để tưới cây không chỉ giúp giảm lượng phân bón và nước cần thiết mà còn cải thiện chất lượng đất và bảo vệ nguồn nước (Huong, N. T., 2023).

Tận dụng chất thải: Kinh tế tuần hoàn coi chất thải là tài nguyên. Thay vì phát thải ra môi trường, mô hình này tìm cách tận dụng toàn bộ vật chất để đạt lợi ích kinh tế cao nhất. Chất thải nông nghiệp như rơm rạ, bã mía, và phân động vật có thể được biến thành phân bón hữu cơ, thức ăn gia súc, hoặc nguyên liệu cho sản xuất năng lượng sinh học. (Quang et al., 2024).

Hiệu quả sản xuất: Áp dụng kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp giúp giảm chi phí sử dụng tài nguyên, giảm phát thải khí nhà kính và thích ứng với biến đổi khí hậu và gia tăng doanh thu từ các chất thải và phế liệu. Hiệu quả sản xuất không chỉ được đo lường bằng năng suất cao hơn mà còn bằng sự bền vững và khả năng thích ứng lâu dài của hệ thống nông nghiệp (Quang et al., 2024).

3. Nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế về chính sách tài chính nhằm phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp

3.1. Kinh nghiệm của Liên minh châu Âu EU

Phát triển nông nghiệp tuần hoàn ở EU: Châu Âu đã thực hiện nhiều động thái mạnh mẽ nhằm áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn và nông nghiệp tuần hoàn. Năm 2017, Ủy ban Châu Âu (European Commission - EC) đã bàn luận về tương lai của Chính sách Nông nghiệp chung (CAP). EC mong muốn CAP sẽ trở thành văn bản phản ánh kỳ vọng cao hơn và tập trung vào việc sử dụng hiệu quả tài nguyên, bảo vệ môi trường (European Commission, 2017). Với CAP, EC hy vọng sẽ giúp châu Âu trở nên “tuần hoàn” hơn bằng cách giảm lãng phí và thoát thực phẩm thông qua việc khuyến khích các thực hành sản xuất và chế biến tốt hơn, như thúc đẩy công nghệ mới kéo dài thời hạn sử dụng của sản phẩm để hư hỏng hoặc cải thiện sự kết nối cung cầu thông qua tăng cường tính minh bạch. Ngoài ra, CAP còn hỗ trợ các sáng kiến chuyển đổi từ mô hình sản xuất - sử dụng - loại bỏ truyền thống sang nền kinh tế sinh học tuần hoàn (European Commission, 2017).

Các quốc gia châu Âu cũng phát triển mô hình nông nghiệp tuần hoàn theo hướng riêng. Một mô hình phổ biến là sử dụng công nghệ biogas để tái sử dụng phế thải từ hoạt động nông nghiệp (Barros et al., 2020). Đức là quốc gia đi đầu trong lĩnh vực này, tiếp theo là Anh và Ý (Balussou et al., 2018). Ở Đức, Anh và Ý, biogas được sử dụng làm nhiên liệu

cho phát điện, thay thế năng lượng hóa thạch hoặc nhiên liệu sinh học từ ngô sinh khối. Sự phát triển của công nghệ Biogas tại các quốc gia này được thúc đẩy bởi sự hỗ trợ từ chính phủ, hợp tác xã kinh doanh nông nghiệp, nhận thức về lợi ích tài chính và môi trường từ việc tái chế chất thải (Barros & cộng sự, 2020).

Chính sách tài chính nhằm phát triển nông nghiệp tuần hoàn ở EU

Chính sách tài chính hỗ trợ nông nghiệp tuần hoàn trong EU được triển khai thông qua Thỏa thuận Xanh châu Âu (European Green Deal) và Chiến lược “Farm to Fork” (Từ trang trại đến bàn ăn). Thỏa thuận Xanh châu Âu đặt ra mục tiêu biến châu Âu thành lục địa đầu tiên không phát thải carbon vào năm 2050, và nông nghiệp là một phần quan trọng trong việc đạt được mục tiêu này. Chiến lược «Farm to Fork» tập trung vào việc tạo ra một hệ thống lương thực bền vững, giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường và sức khỏe cộng đồng (European Commission, 2020). EU cam kết triển khai nhiều biện pháp hỗ trợ tài chính cho nông dân nhằm khuyến khích họ áp dụng các thực hành nông nghiệp tuần hoàn. Một ví dụ điển hình là việc cung cấp các khoản trợ cấp cho công nghệ canh tác chính xác (precision farming technologies), giúp giảm sử dụng đầu vào như phân bón và thuốc trừ sâu, đồng thời tăng cường hiệu quả sử dụng tài nguyên. Các công nghệ này không chỉ giúp giảm thiểu phát thải khí nhà kính mà còn cải thiện năng suất và lợi nhuận cho nông dân (Perez-Dominguez và cộng sự., 2016, Ricardo-AEA., 2016 và ECA, 2021).

Ngoài ra, EU cũng cung cấp hỗ trợ tài chính cho các dự án nghiên cứu và phát triển liên quan đến nông nghiệp tuần hoàn. Một trong những chương trình tiêu biểu là Horizon Europe, chương trình nghiên cứu và đổi mới lớn nhất từ trước đến nay của EU, với ngân sách lên đến 95,5 tỷ euro kéo dài đến năm 2027. Horizon Europe hỗ trợ các dự án nghiên cứu và đổi mới trong nhiều lĩnh vực, bao gồm cả nông nghiệp tuần hoàn, giúp thúc đẩy việc phát triển các công nghệ và phương pháp bền vững. Bên cạnh đó, Chương trình LIFE tài trợ ngân sách 5,4 tỷ euro cho giai đoạn 2021-2027 được đánh giá là một công cụ tài trợ quan trọng của EU cho các dự án môi trường và hành động về biến đổi khí hậu.

Bên cạnh đó, EU cũng chú trọng đến việc hỗ trợ đào tạo và tư vấn cho nông dân, giúp họ nắm bắt được các kiến thức và kỹ năng cần thiết để áp dụng các thực hành nông nghiệp tuần hoàn. Những biện

pháp và chính sách tài chính này không chỉ giúp nông dân tăng cường hiệu quả sản xuất và giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường, mà còn góp phần quan trọng vào việc thực hiện các mục tiêu phát triển bền vững của EU. Thông qua việc hỗ trợ nông nghiệp tuần hoàn, EU đang hướng đến một hệ thống lương thực bền vững, an toàn và thân thiện với môi trường (European Environment Agency, 2023)

3.2. Kinh nghiệm của Mỹ

Phát triển nông nghiệp tuần hoàn ở Mỹ.

Kinh tế tuần hoàn không chỉ mang lại lợi ích tài chính cho các doanh nghiệp mà còn đóng góp tích cực cho xã hội và môi trường. Theo Goeser (2022), Hoa Kỳ đã đạt được nhiều tiên bộ vượt bậc trong hệ thống thực phẩm và nông nghiệp trong 100 năm qua, với sản lượng lương thực và sợi tăng gấp bốn lần nhờ vào các đột phá trong di truyền học, nông nghiệp chính xác, giáo dục nông nghiệp và các tiến bộ khoa học khác. Tuy nhiên, một phần lớn sản phẩm nông nghiệp vẫn bị lãng phí, với khoảng 30-50% sản phẩm bị mất mát và đổ bỏ vào bãi rác, gây lãng phí các tài nguyên quý giá. Để khắc phục tình trạng này, các hệ thống nông nghiệp tuần hoàn đóng vai trò quan trọng trong việc tăng cường hiệu quả sử dụng tài nguyên và giảm thiểu lượng chất thải.

Đối với các nhà sản xuất thiết bị nông nghiệp, việc áp dụng nguyên tắc tuần hoàn mang lại nhiều cơ hội và thách thức. Các nhà sản xuất này đã có kinh nghiệm trong việc sử dụng các vật liệu có tính tuần hoàn như sắt, nhựa và lốp xe để thiết kế thiết bị. Họ có thể tăng cường giá trị bằng cách thiết kế sản phẩm công cụ nông nghiệp với tư duy từ đầu đến cuối, nhằm đáp ứng các yêu cầu về hiệu quả hoạt động, chính sách, quy định và nhu cầu xã hội. Việc tuân thủ các quy định về môi trường ngày càng nghiêm ngặt tại các cấp độ địa phương, quốc gia và toàn cầu đang thúc đẩy các nhà sản xuất thiết kế sản phẩm với chu kỳ sống hoàn chỉnh.

Chính sách tài chính nhằm phát triển nông nghiệp tuần hoàn ở Mỹ

Chính phủ Hoa Kỳ đã triển khai một loạt các biện pháp nhằm thúc đẩy sự phát triển bền vững và tối ưu hóa tài nguyên trong ngành nông nghiệp, đặc biệt là thông qua hỗ trợ tài chính và các chương trình hỗ trợ cộng đồng.

Một là, chính sách nổi bật trong việc cam kết sử dụng 1 tỷ đô la từ Kế hoạch Cứu trợ Mỹ để mở rộng khả năng chế biến thịt độc lập. Chính sách này không chỉ tập trung vào việc tăng cường khả năng sản xuất và chế biến thực phẩm, mà còn tạo ra

nhiều cơ hội việc làm và kinh doanh trong các khu vực nông thôn. Chính phủ đã bảo lãnh các khoản vay cho các dự án chế biến độc lập, giúp các doanh nghiệp nhỏ và trung bình có cơ hội phát triển, góp phần vào sự đa dạng hóa và bền vững của nền kinh tế nông thôn.

Hai là, Chính phủ Hoa Kỳ còn tập trung đầu tư vào các biện pháp nông nghiệp thông minh về khí hậu, đặc biệt là việc lưu trữ carbon trên đất nông nghiệp. Đây là một phần của nỗ lực toàn cầu để giảm thiểu tác động của biến đổi khí hậu và bảo vệ môi trường. Chính sách tài chính cũng bao gồm việc cung cấp các khoản vay ưu đãi cho các nông dân và doanh nghiệp hoạt động trong lĩnh vực nông nghiệp tuần hoàn. Các chương trình vay vốn này giúp giảm bớt gánh nặng tài chính cho các nông dân khi họ đầu tư vào công nghệ mới và cải tiến quy trình sản xuất. Các khoản vay có lãi suất thấp và điều kiện trả nợ linh hoạt giúp nông dân dễ dàng tiếp cận nguồn vốn cần thiết để nâng cao hiệu suất và bền vững trong sản xuất (U.S. Department of agriculture, 2023).

Ba là, với nhận thức rõ ràng về tầm quan trọng của việc nghiên cứu và phát triển, cung cấp các khoản vay ưu đãi, và hỗ trợ về mặt kỹ thuật cho các nông dân và doanh nghiệp nhằm phát triển nông nghiệp tuần hoàn, chính phủ Mỹ đã thực hiện nhiều chính sách và chương trình hỗ trợ nhằm thúc đẩy nông nghiệp tuần hoàn. Một trong những chính sách quan trọng là việc tài trợ cho nghiên cứu và phát triển trong lĩnh vực nông nghiệp tuần hoàn. Chính phủ Mỹ đã đầu tư hàng trăm triệu đô la vào các dự án nghiên cứu và phát triển, tập trung vào việc cải thiện kỹ thuật sản xuất, tăng cường hiệu suất sử dụng tài nguyên và giảm thiểu lãng phí. Trong năm 2023, Bộ Nông nghiệp Mỹ (USDA) đã đầu tư 772 triệu đô la vào các dự án liên quan đến nhiên liệu sinh học, sản xuất phân bón, đổi mới cây trồng và các sản phẩm sinh học. Các khoản đầu tư này không chỉ giúp nâng cao năng suất mà còn giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường (U.S. Department of agriculture, 2023).

Bốn là, chính phủ cũng cung cấp các hỗ trợ về mặt tài chính, kỹ thuật và đào tạo cho nông dân. Các chương trình giáo dục và đào tạo giúp nông dân hiểu rõ hơn về các nguyên tắc và lợi ích của nông nghiệp tuần hoàn, từ đó áp dụng các phương pháp mới vào thực tiễn. Chính phủ cũng tạo điều kiện cho sự hợp tác giữa các nông dân, nhà khoa học, và các doanh nghiệp trong chuỗi cung ứng, giúp chia sẻ kiến thức và kinh nghiệm để đạt được mục tiêu chung về bền vững (U.S. Department of agriculture, 2024).

Năm là, cung cấp tài chính còn bao gồm việc thúc đẩy các chính sách thuế và ưu đãi tài chính cho các doanh nghiệp và nông dân áp dụng các phương pháp nông nghiệp tuần hoàn. Chính phủ đã giảm thuế cho các doanh nghiệp đầu tư vào các công nghệ xanh và tái chế trong nông nghiệp, tạo điều kiện thuận lợi cho việc triển khai các dự án nông nghiệp tuần hoàn. Các chính sách và biện pháp này đã giúp Mỹ xây dựng một mô hình nông nghiệp bền vững, tối ưu hóa việc sử dụng tài nguyên và giảm thiểu lãng phí. Sự kết hợp giữa hỗ trợ tài chính, nghiên cứu và phát triển, đào tạo và hợp tác giữa các bên liên quan đã tạo ra một hệ sinh thái nông nghiệp tuần hoàn, góp phần vào sự phát triển bền vững của ngành nông nghiệp và toàn bộ nền kinh tế.

3.3. Kinh nghiệm của Trung Quốc

Phát triển nông nghiệp tuần hoàn ở Trung Quốc

Kinh tế tuần hoàn tại Trung Quốc được coi là một chiến lược quan trọng để đạt được sự phát triển bền vững (Geng & Doberstein, 2008). Ngành nông nghiệp hữu cơ đã được chú ý từ sớm ở Trung Quốc thông qua các dự án phát triển biogas từ những năm 1950 (Ni và Nyns, 1996). Các nhà khoa học cho rằng việc quản lý sản xuất nông nghiệp và tài nguyên cần được thực hiện theo một cách tiếp cận tổng thể trong một hệ thống sinh thái - kinh tế - xã hội phức tạp (Chen và cộng sự, 2016), điều này dường như là nền tảng cho khái niệm hiện đại về mô hình nông nghiệp tuần hoàn (Zhu và cộng sự, 2019). Tuy nhiên, vẫn còn một số câu hỏi chưa được giải đáp rõ ràng về việc phát triển nông nghiệp tuần hoàn tại Trung Quốc, cụ thể là: (1) Việc áp dụng rộng rãi mô hình nông nghiệp tuần hoàn sẽ mang lại những lợi ích kinh tế, sinh thái và xã hội ở mức độ nào? (2) Phương pháp hiệu quả nhất để đạt được chu trình tuần hoàn thành công là gì?

Trung Quốc đã đạt được một số thành tựu trong việc áp dụng kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp. Từ năm 2000 đến 2018, trình độ phát triển nông nghiệp tuần hoàn tại tỉnh Hà Nam đã có xu hướng gia tăng (Li, B và cộng sự, 2021). Thành công này là nhờ vào việc áp dụng tiên bộ khoa học trong sản xuất nông nghiệp. Ngoài ra, Trung Quốc cũng đã triển khai các chính sách liên quan đến phát triển hệ thống nông nghiệp sinh thái, tương tự như mô hình cộng sinh công nghiệp, nhằm tận dụng các sản phẩm phụ và chất thải từ cây trồng và vật nuôi (Yin và cộng sự, 2006). Trung Quốc còn ban hành các chính sách chung về kinh tế tuần hoàn với phạm vi rộng lớn, bao gồm cả nông nghiệp tuần hoàn, như

“Luật khuyến khích sản xuất sạch hơn” (có hiệu lực từ tháng 1 năm 2003) và “Luật phòng chống ô nhiễm và kiểm soát chất thải rắn sửa đổi” (có hiệu lực từ ngày 1 tháng 4 năm 2005). Năm 2005, Ủy ban Cải cách và Phát triển Quốc gia Trung Quốc đã công bố tám sáng kiến để thúc đẩy việc thực hiện kinh tế tuần hoàn, bao gồm việc ban hành văn bản pháp lý, các dự án thí điểm, áp dụng công cụ kinh tế, nghiên cứu và phát triển (R&D), tái cơ cấu công nghiệp, cơ chế tài chính, đào tạo và giáo dục. Năm 2009, Trung Quốc đã ban hành Luật Khuyến khích Kinh tế tuần hoàn, định hướng tất cả các chính sách về kinh tế tuần hoàn tại quốc gia này (Su và cộng sự, 2013). Đến năm 2015, chính phủ Trung Quốc đã công bố Kế hoạch Phát triển Nông nghiệp bền vững Quốc gia (2015-2030), với mục tiêu thúc đẩy các mô hình nông nghiệp tuần hoàn như “cộng sinh lúa - cá”, “lợn - biogas và cây ăn quả”, và kinh tế rừng, cùng với các mô hình khác phù hợp với điều kiện địa phương. Mục tiêu đến năm 2030 là đạt được mức không thải chất thải nông nghiệp (Li, B và cộng sự, 2021).

Chính sách tài chính nhằm phát triển nông nghiệp tuần hoàn ở Trung Quốc

Chính sách tài chính của Trung Quốc trong việc phát triển nông nghiệp tuần hoàn đã được xây dựng và triển khai qua nhiều năm, nhằm tăng cường hiệu quả sản xuất và bảo vệ môi trường. Theo một mô hình nông nghiệp sinh thái dựa trên kinh tế tuần hoàn, các yếu tố sản xuất ở khu vực nông thôn như đất, nước, hạt giống, phân bón, thuốc trừ sâu, điện, dầu, củi và ngũ cốc được phối hợp một cách hài hòa để tạo ra kế hoạch toàn diện và phát triển đồng bộ (Fan & Fang, 2020). Chính sách này khuyến khích tái chế và sử dụng rộng rãi các sản phẩm phế thải từ các hoạt động nông nghiệp và chăn nuôi, cũng như các phế thải từ các ngành công nghiệp đô thị và doanh nghiệp nông thôn sử dụng sản phẩm nông nghiệp làm nguyên liệu thô (Wu và cộng sự, 2014).

Chính phủ Trung Quốc đã đặc biệt chú trọng đến hiệu quả sản xuất trong nông nghiệp tuần hoàn, với mục tiêu đạt được sản lượng tối đa với đầu vào tối thiểu.

Một phần quan trọng trong chính sách tài chính là sự hỗ trợ của chính phủ thông qua các khoản trợ cấp tài chính và hỗ trợ tài chính khác. Từ năm 2016 đến 2019, ngân sách nhà nước đã phân bổ tổng chi tiêu lên tới 16,07 nghìn tỷ CNY liên quan đến nông nghiệp và các khu vực nông thôn, với mức tăng trung bình hàng năm là 8,8%, cao hơn mức tăng

trung bình của chi tiêu ngân sách nhà nước (Huang et al., 2013). Tuy nhiên, các nghiên cứu cũng chỉ ra rằng, trợ cấp tài chính có thể không luôn có hiệu quả như mong đợi. Ví dụ, nghiên cứu của Kumbhakar và Lien (2010) cho thấy trợ cấp nông nghiệp có thể ảnh hưởng tiêu cực đến hiệu quả sản xuất nông nghiệp.

Cuối cùng, bảo vệ môi trường nông thôn và khuyến khích các phương thức sản xuất nông nghiệp bền vững cũng là một phần quan trọng trong chính sách tài chính này. Chính phủ đã tăng cường các nỗ lực bảo vệ môi trường nông thôn, thúc đẩy nông nghiệp hữu cơ, nông nghiệp sinh thái và nông nghiệp tuần hoàn, nhằm cải thiện chất lượng môi trường nông thôn và bảo vệ tính toàn vẹn và sự ổn định của các hệ sinh thái nông thôn (Shahbaz và cộng sự., 2022).

4. Bài học rút ra về chính sách tài chính nhằm phát triển mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp ở Việt Nam

Việt Nam có thể học hỏi được những kinh nghiệm về áp dụng một số chính sách tài chính sau:

Thứ nhất, tăng cường tài trợ ngân sách cho các dự án nghiên cứu về công nghệ, phương pháp sản xuất và quản lý và đào tạo, bồi dưỡng liên quan đến mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp. Các nước Liên minh châu Âu đã triển khai các sáng kiến như Thỏa thuận Xanh và các chương trình hỗ trợ tài chính điển hình như Horizon Europe để hỗ trợ nông nghiệp tuần hoàn thông qua công nghệ, nghiên cứu và đào tạo. Chính phủ Mỹ cũng như Trung Quốc đã phân bổ khoản ngân sách nhà nước quy mô lớn cho công tác nghiên cứu và phát triển đối với nông nghiệp tuần hoàn.

Thứ hai, tăng cường huy động các nguồn vốn ưu đãi từ chính phủ, hệ thống ngân hàng thương mại cho nông dân và các tổ chức sản xuất tham gia phát triển nông nghiệp tuần hoàn. Tại Mỹ, các khoản vay ưu đãi và đầu tư đã được sử dụng để giảm lãng phí, tăng hiệu suất và hướng đến phát triển bền vững.

Thứ ba, tăng cường chính sách tài chính theo hướng cải thiện hiệu quả sản xuất nông nghiệp theo mô hình tuần hoàn. Trung Quốc kết hợp chính sách tài chính và kỹ thuật để cải thiện hiệu quả sản xuất và bảo vệ môi trường. Phân tích các chính sách từ Liên minh châu Âu, Mỹ và Trung Quốc đã chỉ ra rằng sự hỗ trợ tài chính không chỉ là yếu tố quan trọng trong việc khuyến khích áp dụng mô hình kinh tế tuần hoàn mà còn là động lực chính thúc đẩy việc đạt được các mục tiêu phát triển bền vững trong lĩnh vực nông nghiệp.

Thứ tư, xây dựng các chương trình tài chính linh hoạt và toàn diện gắn với một chương trình tổng thể phát triển nông nghiệp tuần hoàn quốc gia. Các quốc gia tiên tiến đã xây dựng các chương trình tài chính linh hoạt và toàn diện, bao gồm quỹ hỗ trợ nghiên cứu, ưu đãi thuế (thuế nhập khẩu, thuế thu nhập doanh nghiệp, thuế sử dụng đất...) và hỗ trợ tài chính trực tiếp cho nông dân, giúp nâng cao năng suất, giảm thiểu lãng phí và bảo vệ môi trường.

Những kinh nghiệm và bài học sâu sắc nêu trên có thể góp phần cho Việt Nam phát triển hiệu quả mô hình kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp qua đó đẩy mạnh việc xây dựng chính sách tài chính hỗ trợ nghiên cứu, đào tạo và khuyến khích công nghệ mới để đạt được phát triển bền vững trong nông nghiệp. Việt Nam cũng nên nghiên cứu điều chỉnh chính sách tài chính một cách linh hoạt và sáng tạo, triển khai các chiến lược phù hợp với điều kiện thực tiễn và liên tục đánh giá hiệu quả các chương trình tài chính để thực hiện thành công mô hình kinh tế tuần hoàn và tạo điều kiện thuận lợi cho đổi mới và phát triển bền vững trong ngành nông nghiệp.

Tài liệu tham khảo:

- Balussou, D., McKenna, R., Möst, D., & Fichtner, W. (2018). A model-based analysis of the future capacity expansion for German biogas plants under different legal frameworks. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 96, 119–131. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2018.07.041>
- Barros, M. V., Salvador, R., De Francisco, A. C., & Piekarski, C. M. (2020). Mapping of research lines on circular economy practices in agriculture: From waste to energy. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 131, 109958. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2020.109958>
- Chen, C. C., Yueh, H. P., & Liang, C. (2016). Strategic management in agribusiness: Key determinants and emerging trends. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation*, 12(4), 69–90.
- European Commission (2017b). Study on risk management in EU agriculture, Brussels, <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/external-studies/2017-risk-management/report-study-on-risk-management-eu-agri.pdf>
- European Commission (2020) Farm to Fork strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system
- Geng, Y., & Doberstein, B. (2008). Developing the circular economy in China: Challenges and opportunities for achieving "leapfrog development." *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 15(3), 231–239. <https://doi.org/10.3843/SusDev.15.3.6>
- Goesser, N.J (2022). Circularity in Farm Equipment: Design with the End in Mind, available at: <https://www.farmequip.org/agi/2022-winter/circularity-in-farm-equipment-design-with-the-end-in-mind/>
- Goesser, N. J. (2022). Circularity in Farm Equipment: Design with the End in Mind, available at: <https://www.farmequip.org/agi/2022-winter/circularity-in-farm-equipment-design-with-the-end-in-mind/>
- Huang, C., Deng, L., Gao, X., Luo, Y., Zhang, S., & Liu, L. (2013). Rural Housing Land Consolidation and Transformation of Rural Villages under the "Coordinating Urban and Rural Construction Land" Policy: A Case of Chengdu City, China. 2013. <https://doi.org/10.4236/ice.2013.43010>
- Horizon European Work Programme (2023), Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment, Publication.
- Hương, N. T (2023). Kinh tế tuần hoàn trong nông nghiệp tại Việt Nam - thực trạng và khuyến nghị, Tạp chí điện tử khoa học và Công Nghệ, DOI: <http://dx.doi.org/10.58845/jstt.utt.2023.vn.3.2.47-52>
- Ricardo-AEA (2016). Effective performance of tools for climate action policy meta-review of common agricultural policy (CAP) mainstreaming, report for the Directorate-General for Climate Action of the European Commission.
- Shahbaz, P.; Haq, S.u.; Boz, I. (2022) Linking climate change adaptation practices with farm technical efficiency and fertilizer use: A study of wheat-maize mix cropping zone of Punjab province, Pakistan. *Environ. Sci. Pollut. Res.*, 29, 16925–16938.
- Xin, Y.; Zhou, X.J. (2013) Development benefit evaluation of agricultural circular economy in China. *J. South. Agric.* 44, 1220–1224.
- Yao, L.X.; Leng, N.M. (2018) An Analysis on the Incentive Effects of Fiscal Subsidies and Tax Incentives on the Innovation Efficiency of Strategic Emerging Industries. *East China Econ. Manag.* 32, 7.
- Zhu, Q., Jia, R. & Lin, X. (2019), 'Building sustainable circular agriculture in China: economic viability and entrepreneurship', *Management decision*, 57(4), 1108-1122.